

A Reflection on the Rodchenkov Anti-Doping Act

Mehryar Dasahab*

Faculty Member, Department of
PublicInternational Law, Faculty of Law
and Political Science, Allameh Tabataba'i
University, Tehran, Iran

Sepehr Saremi

Ph.D Student, International Law, Faculty
of Law and Political Science, Allameh
Tabataba'i University, Tehran, Iran

Received: 09/Oct/2024

Accepted: 03/June/2025

ISSN: 2345-6116

1. Introduction

Following the Sochi Olympics scandal in 2016, Grigory Rodchenkov, a former official at the Russian Anti-Doping Agency, fled to the United States and revealed the existence of a systematic doping program in Russia. Rodchenkov's disclosures triggered widespread international reaction, and in response to investigations conducted by the World Anti-Doping Agency (WADA), extensive sanctions were imposed on Russian sports institutions and athletes. However, the U.S. government considered these measures insufficient and, in December 2020, enacted the Rodchenkov Anti-Doping Act.

* Corresponding Author: mehryarbsdashab@gmail.com

How to Cite: Dashab, M & Saremi, S., "A Reflection on the Rodchenkov Anti-Doping Act", The Quarterly Journal of Public Law Research, Vol. 28, No. 91, (2026), 29-68. Doi: [10.22054/QJPL.2025.82322.3044](https://doi.org/10.22054/QJPL.2025.82322.3044)

Doping remains a significant issue in professional sports. The use of prohibited substances and methods fundamentally contradicts the core principles, values, and ethical foundations of sport, including those embodied by the Olympic Games. The primary objective of sport is to measure and challenge natural human ability; therefore, the use of performance-enhancing substances to artificially boost physical capabilities undermines the very essence of athletic competition.

During the Cold War, the Soviet Union and other Eastern Bloc countries regarded success in international sports competitions as a means of demonstrating the superiority of the socialist system over capitalism. For decades, state-sponsored doping formed an integral part of Soviet sports policy. Systematic doping was particularly widespread during the 1980s, and despite international prohibitions and well-documented health risks, the use of anabolic steroids to increase muscle mass and strength was common among athletes.

Given the events of the Sochi Winter Olympics, some countries, including the United States, sought to revise their approach to combating doping and to take steps toward more effective governance and oversight of sports at both the national and international levels. As noted earlier, the history of systematic doping dates back to the Soviet era; however, for the purposes of this study, the point of departure is the events surrounding the Sochi Olympics. The Sochi scandal constitutes the most significant and extensive doping case in the history of sports, ultimately leading to the enactment of the Rodchenkov Anti-Doping Act. The study tried to answer the following question: by enacting the Rodchenkov Act and criminalizing doping as provided for under this law, has the U.S. government strengthened the anti-doping system, or has it instead weakened that system by undermining the coherence established through WADA's efforts?

2. Literature Review

It seems that there is no Persian-language research on the subject; therefore, this study constitutes a necessary contribution to the field.

3. Materials and Methods

The present study employed a descriptive–analytical approach to examine the impact of the Rodchenkov Act on the global anti-doping system. It was based on a qualitative analysis of relevant legal texts, policies, and institutional responses.

4. Results and Discussion

The analysis first examined the background and provisions of the Rodchenkov Anti-Doping Act, then it focused on its impact on the international anti-doping system and the responses of relevant institutions. The Rodchenkov Anti-Doping Act represents a significant shift in the governance of global anti-doping efforts by granting the United States authority to prosecute individuals involved in doping conspiracies that affect American athletes or sports organizations, regardless of where the alleged conduct occurs. While the Act introduces stricter legal measures against those who facilitate doping—including criminal penalties for individuals who aid or abet such schemes—its extraterritorial application raises concerns about potential jurisdictional conflicts and its broader impact on international cooperation in anti-doping governance. The unilateral nature of the Act may also undermine the authority of established global institutions such as WADA by creating parallel enforcement mechanisms that operate outside existing anti-doping frameworks.

5. Conclusion

The content analysis of the Rodchenkov Act and the responses of key international stakeholders, including WADA and the International Olympic Committee (IOC), revealed significant insights. It can be argued that the Act will have a negative impact on the integrity and cohesion of the global anti-doping system in both the short and long term. Future research should therefore explore alternative approaches to strengthening the global anti-doping regime, with particular emphasis on enhancing international collaboration, improving whistleblower protections, and reinforcing the effectiveness of existing institutions, rather than relying on unilateral enforcement measures that may disrupt the cohesion and legitimacy of the international anti-doping system.

Keywords: Rodchenkov Anti-Doping Act, Anti-doping, United States, World Anti-Doping Agency, International Law.

تأملی بر قانون ضد دوپینگ رادچنکوف

عضو هیئت علمی، گروه حقوق بین‌الملل عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی،
دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

مهریار داشاب *

دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه
طباطبائی، تهران، ایران

سپهر صرمی

چکیده

متعاقب رسوایی المپیک سوچی در سال ۲۰۱۶، گریگوری رادچنکوف از افراد متخصص در آژانس ضد دوپینگ فدراسیون روسیه به ایالات متحده گریخت و دوپینگ سازمان‌یافته در روسیه را افشا نمود. واکنش‌های بسیاری به اظهارات رادچنکوف نشان داده شد و به دنبال گزارش‌های آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ، محرومیت‌های گسترده‌ای بر فدراسیون روسیه و ورزشکاران روس اعمال گردید. با این وجود، دولت ایالات متحده تلاش‌ها و اقدامات صورت گرفته را بایسته ندانست و در دسامبر ۲۰۲۰، قانون ضد دوپینگ رادچنکوف را تصویب نمود. این مقاله در پی بررسی این پرسش است که قانون رادچنکوف چه تأثیری بر نظام بین‌المللی مقابله با دوپینگ دارد و چه چالش‌هایی را برای سازوکارهای جهانی مبارزه با دوپینگ ایجاد می‌کند؟ ویژگی مهم این قانون، اعمال فراسرزمینی آن است که به دولت آمریکا اجازه می‌دهد تا افراد درگیر در طرح‌های دوپینگ را که بر ورزشکاران یا سازمان‌های ورزشی آمریکایی تأثیر می‌گذارند، تحت تعقیب قرار دهد، حتی اگر این تخلفات در خارج از حوزه قضایی ایالات متحده آمریکا رخ داده باشند. علی‌رغم این که این قانون در برخی از موارد از جمله مجازات افرادی که به تخلف از مقررات دوپینگ مساعدت نموده‌اند، می‌تواند مفید واقع شود، با این حال به نظر می‌رسد با ایرادات جدی از جمله تسری صلاحیت فراسرزمینی و ایجاد اختلال در نظام مقابله با دوپینگ از طرق مختلف مانند بازداری افشاگران مواجه است.

واژگان کلیدی: قانون ضد دوپینگ رادچنکوف، مقابله با دوپینگ، ایالات متحده آمریکا، آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ، حقوق بین‌الملل.

مقدمه

دوپینگ پدیده‌ای است که جایگاه خاصی در ورزش حرفه‌ای دارد اما استفاده از مواد و روش‌های ممنوعه با اصول اولیه ورزش، آرمان‌ها و زیربنای اخلاقی و اعتقادی ورزش از جمله مسابقات المپیک در تضاد است.^۱ بدون تردید هدف اصلی ورزش، ارزیابی و محک توانایی‌های طبیعی انسان است بنابراین استفاده از مواد افزایش دهنده عملکرد توسط ورزشکاران به منظور افزایش توانایی‌های جسمی باعث نقض و خدشه‌دار کردن جوهره حقیقی ورزش می‌شود.^۲

در طول جنگ سرد، در اتحادیه جماهیر شوروی و بلوک شرق، برتری در رقابت‌های ورزشی بین‌المللی به عنوان راهی برای تأیید برتری نظام سوسیالیستی بر نظام سرمایه داری تلقی می‌گردید و دوپینگ به دستور و با حمایت سازمان‌های دولتی برای دهه‌ها بخشی از بافت ورزش شوروی بود. به تعبیری می‌توان اذعان کرد که دوپینگ سازمان یافته در طول دهه ۱۹۸۰ در اتحاد جماهیر شوروی به شدت شایع و استفاده از استروئیدهای آنابولیک برای افزایش حجم و قدرت عضلانی ورزشکاران، علی‌رغم ممنوعیت بین‌المللی و پیامدهای منفی آن بر سلامت آنان کاملاً رایج شد.^۳

با عنایت به اتفاقاتی که در مسابقات المپیک زمستانی سوچی رخ داد؛ برخی از کشورهای جهان از جمله آمریکا سعی نمودند تا رهیافت خود را در خصوص مقابله با دوپینگ تغییر دهند و در راستای اداره و نظارت موثر بر ورزش در سطوح ملی و بین‌المللی گام بردارند. همانطور که گفته شد پیشینه دوپینگ سازمان یافته به سال‌ها پیش و

1. Vladimir Platonov, "Doping in Olympic Sport: Signs of the Crisis and Ways to Overcome It", *Pedagogics, Psychology, Medical-biological Problems of Physical Training and Sports*, Vol. 20, (2016), at 53.

2. Heather Dyke, "Why is doping wrong anyway?", (2016), available at: [The Conversation, https://theconversation.com/why-is-doping-wrong-anyway-63300](https://theconversation.com/why-is-doping-wrong-anyway-63300), Last Visited July 15, 2026.

3. Grigory Rodchenkov, *The Rodchenkov Affair: How I brought Down Russia's Empire* (London: WH ALLEN, 2020) at 58.

به زمان اتحاد جماهیر شوروی بازمی‌گردد؛^۱ با این اوصاف مبدا تاریخی که نگارندگان برای این نوشتار در نظر دارند وقایعی است که در مسابقات المپیک سوچی رخ داده است؛ چرا که فضاقت مسابقات سوچی به‌زعم نگارندگان مهم‌ترین و گسترده‌ترین دوپینگ در تاریخ ورزش محسوب می‌شود و نهایتاً به تصویب قانون ضد دوپینگ رادچنکوف منجر گردید.

در این نوشتار تلاش می‌شود به این پرسش پاسخ داده شود که دولت ایالات متحده آمریکا با تصویب قانون رادچنکوف و جرم‌انگاری دوپینگ به نحو تصریح شده در قانون مزبور، قدمی در راستای تقویت نظام مقابله با دوپینگ برداشته است یا برعکس با برهم‌زدن انسجام ایجاد شده به واسطه اقدامات آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ موجب تضعیف آن خواهد شد؟

با تحلیل محتوایی قانون رادچنکوف و همچنین واکنش نهاد بین‌المللی دینفع یعنی آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ و همچنین کمیته بین‌المللی المپیک، می‌توان اذعان کرد که در کوتاه و بلندمدت، قانون رادچنکوف تأثیرات سوء بر یکپارچگی و انسجام نظام جهانی مبارزه با دوپینگ خواهد داشت. بر همین اساس، نوشتار حاضر در پرتو روش توصیفی-تحلیلی در دو گفتار ارائه خواهد شد. در گفتار نخست به پیشینه و مفاد قانون ضد دوپینگ رادچنکوف پرداخته می‌شود. در گفتار دوم نیز اثرات قانون رادچنکوف بر نظام بین‌المللی مقابله با دوپینگ و همچنین واکنش‌ها از سوی نهادهای دینفع مورد تحلیل قرار گرفته است. در خصوص پیشینه این تحقیق نیز باید گفت تاکنون هیچ منبع فارسی این موضوع را به‌طور مستقیم و حتی غیرمستقیم مورد توجه قرار نداده است و همین موضوع یکی از ضرورت‌های نگارش این کار تحقیقی است.

1. The International Human Right Center of Loyola Law School, Communication on Behalf of the Yula Stepanova and Vitaly Stepanova v. Russian Federation, Human Right Committee, (2021), at 7.

گفتار اول - پیشینه و گستره قانون ضد دوپینگ رادچنکوف

۱. پیشینه قانون ضد دوپینگ رادچنکوف

جامعه جهانی در چند دهه اخیر شاهد رسوایی‌های گسترده‌ای در زمینه دوپینگ در رویدادهای مهم ورزشی و ورزشکاران مطرح و برجسته بوده است. رویدادهایی مانند فینال ۱۰۰ متر المپیک ۱۹۸۸ که در آن بن جانسون افسانه‌ای با کمک استروئید به طرز شگفت‌انگیزی مدال طلا را از آن خود کرد، به عنوان لحظات جادویی مخدوش در خاطرات ورزشی بسیاری از طرفداران ورزش حک شده است.^۱ سپس در سال ۲۰۱۶ اسنادی منتشر شد که بر برنامه‌های شوروی سابق برای دوپینگ سازمان‌یافته ورزشکاران دو و میدانی برای آمادگی و حضور در بازی‌های المپیک تابستانی ۱۹۸۴ در لس‌آنجلس صحنه‌گذاری نمود.

پس از بازی‌های المپیک زمستانی سوچی، یک دوندۀ مسافت میانی روسی، یولیا استپانوا، ادعا کرد که دوپینگ با حمایت دولت در روسیه در حال جریان است؛ در این راستا وی شواهدی مبنی از استفاده مواد ممنوعه توسط ورزشکاران که در فهرست مواد ممنوعه^۲ هستند و افزایش عملکرد را در پی دارند، در اختیار شبکه تلویزیونی ای آر دی قرار داد.

در واکنش به اتهامات مطروح، آژانس جهانی ضد دوپینگ^۳ کمیسیونی^۴ را به منظور رسیدگی به این اتهامات تشکیل داد و این رکن در تاریخ ۹ نوامبر ۲۰۱۵ گزارش خود را

1. Paul David, *A Guide to the World Anti-Doping Code: The Fight for the Spirit of Cambridge* (UK: New York Cambridge University Press, 2008) at 1.

2. Prohibited List;

ر.ک به:

Bart Van der Sloot; Mara Paun & Ronald Leenes, *Athletes' Human Rights and the Fight against Doping: A Study of the European Legal Framework* (Germany: Springer, 2020) at 34.

3. World-Anti Doping Agency.

4. Independent Commission.

کمیسیون مذکور مرکب بود از ریچارد پوند (رییس اسبق آژانس جهانی)، پرفسور ریچارد مک‌لارن (استاد برجسته حقوق بین‌الملل ورزش) و گونتر یانگر (متخصص امور کیفری).

در خصوص موارد مطمح منتشر کرد.^۱ این کمیسیون در گزارش ۳۵۵ صفحه‌ای صراحتاً اعلام کرد که سازمان‌های ورزشی روسیه و همچنین مربیان و ورزشکاران روس مقررات ضد دوپینگ را بطور مستمر و گسترده نقض کرده‌اند^۲ و در روسیه فرهنگ عمیقاً ریشه‌دار تقلب در حوزه ورزش حاکم و منطق آن نیز پیروز شدن به هر قیمتی می‌باشد.^۳ متعاقب گزارش مذکور، روزنامه نیویورک تایمز در تاریخ ۱۲ می ۲۰۱۶ ادعا نمود که به گفته رییس وقت آزمایشگاه ضد دوپینگ روسیه، ده‌ها ورزشکار روسی در بازی‌های المپیک زمستانی ۲۰۱۴ سوچی از جمله حداقل ۱۵ مدال آور، بخشی از یک برنامه دولتی دوپینگ که سال‌ها به طور دقیق برنامه‌ریزی شده است بوده‌اند.^۴

گزارش نیویورک تایمز که نقطه عطفی در حوزه افشای معضل دوپینگ سازمان یافته در ورزش حرفه‌ای می‌باشد عمدتاً بر اساس گزارشات و گفته‌های شخصی به نام گریگوری رادچنکوف^۵ (رییس وقت آزمایشگاه ضد دوپینگ روسیه) تهیه و منتشر شده بود. این شهروند روس از ژوئیه ۲۰۰۶ تا نوامبر ۲۰۱۵ متصدی مرکز ضد دوپینگ (تنها آزمایشگاه روسیه مورد تأیید آژانس جهانی) بود و بدون تردید او را می‌توان به عنوان معمار اصلی

۱. به منظور دسترسی به گزارش ر.ک:

https://www.wadaama.org/sites/default/files/resources/files/wada_independent_commission_report_1_en.pdf. Last time visited 9/9/2026.

2. Ibid.

3. Reuters, "Factbox-Timeline of the Russia doping case", (2020), available at: <https://www.reuters.com/article/factbox-timeline-of-the-russia-doping-case-idUSKBN28R26O/>, last visited July 15, 2026.

4. The New York Times, "Russia Doping Sochi Olympics 2014," (2016), available at: The New York Times, <https://www.nytimes.com/2016/05/13/sports/russia-doping-sochi-olympics-2014.htm>, last visited July 15, (2026).

۵. این شهروند روس دارای دکترای شیمی است که در زمینه دوپینگ تخصص دارد. رادچنکوف در جوانی دوند

حرفه‌ای بود که بعداً به شیمی‌دانی متبحر تبدیل شد. ر.ک:

The Rodchenkov Affair: *How I Brought Down Russia's Empire* (London: WHALLEN, 2020).

6. Grigory Rodchenkov.

برنامه دولتی دوپینگ روسیه که با همکاری با سرویس امنیت ملی^۱ روسیه ایجاد گردید و توانست که سازوکارهای جهانی مقابله با دوپینگ را دور بزند، تلقی نمود.^۲

بعد از افشاگری‌های رادچنکوف، نظام بین‌المللی مقابله با دوپینگ دچار تغییرات اساسی شد و تبعات و نتایج آن همچنان در نظام حقوق بین‌الملل ورزش مشهود است. در واکنش به ادعاهای رادچنکوف، آژانس جهانی ضد دوپینگ، کمیسیونی را به سرپرستی پروفیسور ریچارد مک لارن تأسیس کرد و این نهاد در اولین گزارش خود مورخ جولای ۲۰۱۶، تعداد زیادی از ادعاهای رادچنکوف را تایید نمود. این کمیسیون به این نتیجه رسید که استفاده از دوپینگ، طرحی سازماندهی شده و با منشاء دولتی است و عمدتاً به منظور پنهان کردن نتایج مثبت نمونه‌گیری‌های انجام شده در بازی‌های المپیک سوچی و مسابقات قهرمانی بین‌المللی فدراسیون دو و میدانی آماتور در سال ۲۰۱۳ اجرا شده است.^۳ پس از این گزارش، آژانس جهانی در دسامبر ۲۰۱۶، بخش دوم گزارش مک لارن را منتشر کرد که ضمن ارائه شواهد بیشتر، مشخص نمود که برنامه دوپینگ تحت حمایت دولت روسیه به سال ۲۰۱۱ باز می‌گردد و در بازی‌های المپیک ۲۰۱۲ لندن نیز در جریان بوده است.^۴

بنابراین به نقل از این کمیسیون، دوپینگ سازمان‌یافته در فدراسیون روسیه سابقه‌ای بیش از المپیک سوچی داشته است.

پس از انتشار گزارش مک لارن، آژانس جهانی به کمیته بین‌المللی المپیک توصیه نمود که دولت روسیه از بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو محروم شود اما کمیته بین‌المللی المپیک از اعمال محرومیت کامل ورزشکاران روسی^۵ خودداری ورزید و فقط ۱۱۰ ورزشکار روسی به صورت انفرادی محروم شدند.^۶ البته ورزشکاران روسی که تمایل به

1. Federal Security Service.

2. The Russian Doping Scandal: Protecting Whistleblowers and Combating Fraud in Sports, 115th Cong. 3, (2018), at 2.

3. Richard H. McLaren, The Independent Person Report, WADA (July. 18, 2016).

4. Richard H. McLaren, The Independent Person 2nd Report, WADA (Dec. 9, 2016).

5. Blanket Ban.

6. Sean Ingle, "Russia's athletes escape blanket IOC ban for Rio Olympic Games," *The Guardian*, 24 July 2016, available at: <https://www.theguardian.com/sport/2016/jul/24/russia-team-escape-blanket-ban-ioc-rio-olympic-games>, last visited 15 July 2026.

شرکت در این مسابقات را داشتند، می‌بایست فاقد سابقه دوپینگ باشند.^۱ کمیته بین‌المللی پارالمپیک نیز روسیه را به‌طور کامل از بازی‌های پارالمپیک ۲۰۱۶ ریو محروم کرد. در سال ۲۰۱۷ کمیته بین‌المللی المپیک رسماً روسیه را از بازی‌های المپیک زمستانی ۲۰۱۸ در پیونگ یانگ محروم نمود. با این حال، ورزشکاران روسی به صورت انفرادی مجاز به رقابت تحت پرچم المپیک به‌عنوان ورزشکار المپیک روسیه بودند.^۲ حدوداً ۱۶۸ ورزشکار روسی در نهایت در المپیک زمستانی ۲۰۱۸ کره جنوبی مشارکت نمودند.^۳

سه روز پس از پایان بازی‌های المپیک ۲۰۱۸، کمیته بین‌المللی المپیک، علی‌رغم این موضوع که نتیجه نمونه‌گیری دوپینگ دو ورزشکار روسی مثبت شده بود، کمیته المپیک روسیه را احیا نمود. همچنین در ژانویه ۲۰۱۹، کمیته اجرایی آژانس جهانی از مجازات آژانس ضد دوپینگ روسیه^۴ - علی‌رغم عدم تحویل ۱۰۰۰۰ نمونه مشکوک - خودداری نمود. متعاقباً آژانس جهانی اعلام نمود که آژانس ضد دوپینگ روسیه در نهایت داده‌های مورد درخواست را ارائه نموده است و همچنین عملکرد بسیار مثبتی را در بازرسی آژانس جهانی در دسامبر ۲۰۱۸ داشته است که این موضوع با مخالفت صریح آژانس ضد دوپینگ ایالات متحده آمریکا، ورزشکاران و سایر افراد از جمله رادچنکوف روبه‌رو شد.^۵ تا جایی که آژانس ضد دوپینگ ایالات متحده آمریکا مجازات روسیه را بسیار ناچیز و مضحک خواند.^۷ علی‌رغم تغییرات بسیار زیادی که در نظام مقابله با دوپینگ و در رأس آن در

1. Gaia Mattiace, "International Olympic Committee Declines to Impose Blanket Ban on Russian Athletes for Rio Games (July 24, 2016)", American Society of International Law, August 9, 2016, available at: American Society of International Law, Last Visited: July 15, 2026.

2. Genevieve F.E. Birren, The Rodchenkov Anti-Doping Act: The United States' Response to the Russian Doping Scandal, 32 Marq. Sports L. Rev. 241, (2022), at 244.

3. Why Is Russia at the Olympics? - The New York Times (nytimes.com). Last Visited 9/9/2026.

4. Russian Anti-Doping Agency.

5. United States Anti-Doping Agency.

6. Report of the Committee on the Judiciary (The Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019), at 8.

7. Corky Siemaszko and Patrick Smith, "Russians are winning in Tokyo even though Team Russia is banned from the Olympics", NBC News, August 5, 2021, available at: NBC News, last visited July 15, 2026.

آژانس جهانی به وجود آمد،^۱ آمریکا ضمن ابراز نارضایتی خود از اقدامات ناکافی جامعه، در صدد آن برآمد که دست به اقدامی بی سابقه بزند و در همین راستا، قانون رادچکوف را تصویب نمود که در ادامه، این قانون مورد واکاوی و تحلیل قرار می گیرد.

۲. گستره قانون ضد دوپینگ رادچکوف

در ۲۲ اکتبر ۲۰۱۹، مجلس نمایندگان آمریکا قانون ضد دوپینگ رادچکوف را تصویب کرد و یکسال بعد در نوامبر ۲۰۲۰، قانون مزبور در سنا نهایی گردید و در نهایت در ۴ دسامبر ۲۰۲۰، رئیس جمهور وقت آمریکا آن را امضا کرد و در نتیجه به قانون تبدیل شد.^۲ این قانون نقض مقررات ضد دوپینگ را در رویدادهای ورزشی بین المللی که در آن منافع آمریکا خدشه دار می گردد، جرم انگاری می کند. مهمترین اهداف قانون رادچکوف که در مقدمه آن نیز توصیف شده است عبارتند از:

- وضع مجازات برای افراد فعال در برنامه های غیرقانونی و بین المللی مربوط به دوپینگ؛
- پرداخت غرامت به قربانیان این نوع برنامه ها؛
- اشتراک گذاری اطلاعات با آژانس ضد دوپینگ ایالات متحده به منظور کمک به مبارزه با دوپینگ؛
- اهداف دیگر.^۳

۱. برخی از اقدامات آژانس جهانی به شرح زیر است:

۱- راه اندازی سامانه Speak Up مورخ ۹ مارس ۲۰۱۷ که بستری امنی برای فاش کنندگانی همچون رادچکوف است.

۲- تصویب استاندارد بین المللی برای پیروی از آیین نامه توسط امضا کنندگان آن: این سند مجموعه ای از استانداردهای بین المللی الزامی است که به عنوان بخشی از برنامه جهانی ضد دوپینگ توسعه یافته است و هدف آن تعیین چارچوب و رویه های مربوطه برای اطمینان از پیروی از آیین نامه جهانی توسط امضا کنندگان است.

۱- اصلاح آیین نامه جهانی (آخرین نسخه آن در سال ۲۰۲۱ لازم الاجرا شد).

2. Ibid. at 245

3. The Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019.

از حیث ساختاری علاوه بر مقدمه، قانون رادچنکوف از هفت بخش تشکیل شده است. بخش‌های اول و دوم به ترتیب عنوان قانون و تعاریف^۱ مربوط به آن است. بخش اول تصریح نموده که عنوان رسمی سند مذکور، قانون ضد دوپینگ رادچنکوف می‌باشد. بخش دوم نیز برخی از اصلاحات ضروری را تعریف نموده که در خلال بحث و به تناسب موضوع، این بخش مورد استفاده نگارندگان قرار گرفته است. اما بخش سوم که اصلی‌ترین بخش می‌باشد، صلاحیت‌های این قانون را تبیین نموده است. در ادامه صلاحیت‌های مصرح در این قانون از بُعدهای صلاحیت شخصی، موضوعی و محلی مورد بررسی قرار گرفته است.

طبیعتاً مانند تمام قوانین جرم‌انگاری، این قانون نیز ضمانت‌اجراهایی را در قالب جزای نقدی و حبس در بخش چهارم پیش‌بینی نموده است. بخش پنجم نیز سازوکاری را به منظور جبران خسارت از قربانیان برنامه‌های غیرقانونی و بین‌المللی مربوط به دوپینگ فراهم نموده است. بخش شش هم به موضوع هماهنگی و تبادل اطلاعات با آژانس مبارزه با دوپینگ ایالات متحده آمریکا اختصاص یافته است. در نهایت، بخش هفت به موضوعات مربوط به بودجه اجرای قانون مربوط می‌شود که خارج از بحث این نوشتار است. در ادامه در رابطه با رئوس کلی این قانون به خصوص صلاحیت موضوعی، شخصی، محلی و مجازات پیش‌بینی شده در این قانون توضیحاتی ارائه می‌گردد.

۲-۱. جرم‌انگاری و صلاحیت فراسرزمینی

بخش سوم این قانون در رابطه با صلاحیت موضوعی آن است. این بخش با عنوان «برنامه‌های بین‌المللی متقلبانه در زمینه دوپینگ» تصریح کرده است که نفوذ آگاهانه، تلاش برای تأثیرگذاری یا شرکت در جرم به منظور تأثیرگذاری بر مسابقات ورزشی بین‌المللی بزرگ با استفاده از یک ماده یا روش ممنوعه، کاملاً غیرقانونی است.^۲

۱. بخش دوم تحت عنوان اصطلاحات، ۱۱ را تعریف نموده است.

2. Ibid.

شایان ذکر است که این قانون در مورد مسابقات بین‌المللی که مشمول مقررات آژانس جهانی است و ورزشکاران آمریکایی در آن شرکت می‌نمایند و سازمان‌دهندگان مسابقات، نهادهایی هستند که در آمریکا، تجارت یا هزینه‌ای برای حق پخش در آمریکا دریافت می‌کنند، اعمال می‌شود.^۱ از منظر قانون رادچنکوف، یک مسابقه یا رویداد بین‌المللی ورزشی می‌بایست واجد شرایط ذیل باشد:

- در رویداد ورزشی، یک یا چند ورزشکار آمریکایی و سه یا چند ورزشکار از کشورهای دیگر شرکت می‌کنند؛
 - مقررات و اصول ضد دوپینگ، حاکم بر آن رقابت است؛
 - «سازمان‌دهنده یا نهاد انضباطی آن مسابقه» از سازمانی که در آمریکا تجارت می‌کند، حمایت مالی یا به ازای حق پخش مسابقات در آمریکا، پول دریافت می‌کند.^۲
- طبق تعاریف مصرح در قانون رادچنکوف، منظور از شخص، افراد، شرکت‌ها، انجمن‌ها یا نهادها می‌باشند و جالب توجه است که در تعریف «شخص» صراحتاً به ورزشکاران اشاره نشده است. همچنین باید توجه داشت که در تعریف مسابقات بین‌المللی به مقوله منفعت مالی اشاره شده است، بنابراین طبق شق اول جز (۳) بند (۵) ماده (۲) قانون رادچنکوف؛ به منظور تحت پوشش قرار گرفتن این قانون می‌بایست احراز شود که نهاد انضباطی یا برگزارکننده مسابقات به شکل اسپانسری یا به صورت حمایت مالی از نهادی که در این کشور فعالیت می‌کند پول دریافت کرده است. همچنین باید در نظر داشت که این قانون نسبت به افراد نقض‌کننده بخش اول همین ماده که مربوط به نفوذ آگاهانه، تلاش برای تأثیرگذاری یا شرکت در جرم به منظور تأثیرگذاری بر مسابقات ورزشی بین‌المللی بزرگ با استفاده از یک ماده یا روش ممنوعه است، بدون توجه به محل اقامت یا تابعیت آنها اعمال خواهد شد.

1. The Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019, 21 USC 2401.

2. Genevieve F.E. Birren, "The Rodchenkov Anti-Doping Act: The United States' Response to the Russian Doping Scandal", *Marquette Sports Law Review*, Vol. 32, No. 1, (2021), pp. 241-246.

متن قانون رادچنکوف در رابطه با دلیل اعمال و تسری صلاحیت فراسرزمینی دولت فدرال ایالات متحده توضیحاتی ارائه ننموده است. با این وجود در گزارش کمیته قضایی مجلس نمایندگان آمریکا، علی‌رغم اینکه بر لزوم تصویب قانون رادچنکوف تأکید شده است، مطالب قانع‌کننده پیرامون تسری صلاحیت فراسرزمینی به چشم نمی‌خورد.^۱ به قانون رادچنکوف در بند دوم بخش سوم صلاحیت فراسرزمینی در راستای رسیدگی به جرائم مصرح در قانون مزبور اعطا شده است که ذیل مبحث اول بخش دوم این نوشتار، مورد تحلیل قرار گرفته است. قانون ضد دوپینگ رادچنکوف برای رفتارهایی که جرم‌انگاری نموده است، ضمانت اجرایی از جنس مجازات کیفری نیز پیش‌بینی کرده است که در ادامه بدان پرداخته می‌گردد.

۲-۲. مجازات کیفری

بخش چهارم قانون رادچنکوف در رابطه با مجازات‌های کیفری و قاعده مرور زمان می‌باشد. این بخش از ۳ بند تشکیل شده است که در بند اول این بخش، مجازات کیفری برای اشخاص ناقض قانون مزبور پیش‌بینی شده است. مجازات حبس، حداکثر تا ۱۰ سال و مجازات نقدی افراد حداکثر ۲۵۰.۰۰۰ دلار آمریکا و اشخاص حقوقی و یا هر دو شخص حقوقی و حقیقی حداکثر ۱.۰۰۰.۰۰۰ میلیون دلار آمریکا خواهد بود. همانطور که گفته شد وفق این قانون، چنانچه اشخاص البته به جز ورزشکاران به طور آگاهانه اقدام به اجرا، مبادرت به اجرا یا توافق با شخص دیگری به منظور اجرای یک طرح تجاری برای تأثیرگذاری در هر مسابقه بین‌المللی از طریق استفاده از مواد یا روش‌های ممنوعه^۲ نمایند، می‌توانند با مجازات‌های فوق‌الذکر روبرو شوند.^۳ جالب توجه وافر است که این نوع مجازات هیچ جایگاهی در آیین‌نامه جهانی ضد دوپینگ و مقررات ضد دوپینگ

1. V. V Tikhonova & A. A Mokhov, "Extraterritoriality of the Rodchenkov Anti-Doping Act and Its Impact on the Anti-Doping Regulatory System", Kutafin Law Review, Vol. 10, No. 2, (2023), at 351.

2. By Use of a Prohibited Substance or Prohibited Method.

3. The Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019, 21 USC 2402.

فدراسیون‌های ورزشی ندارد؛ چرا که جنس ضمانت اجرا در حوزه دوپینگ، انضباطی است، مثل محرومیت از مسابقه و یا بازپس‌گیری مدال از ورزشکار متخلف. البته ناگفته نماند این اولین بار نیست که کشوری دوپینگ را جرم‌انگاری و برای آن مجازات کیفری در نظر گرفته است،^۱ اما جرم‌انگاری دوپینگ در این قانون رادچنکوف که با صلاحیت فراسرزمینی آن توامان شده است، باعث شده این قانون از سایر قوانینی که دوپینگ را جرم‌انگاری نموده‌اند، متفاوت باشد.

به جز مجازات حبس و پرداخت جریمه نقدی، این بخش هرگونه مال ملموس یا ناملموس که در طرح‌های متلقبانه دوپینگ استفاده یا از آنها ناشی شده است را قابل ضبط به نفع دولت آمریکا تلقی نموده است. به هر تقدیر، قانون رادچنکوف نه تنها نفوذ آگاهانه، تلاش برای تأثیرگذاری یا شرکت در جرم به منظور تأثیرگذاری بر مسابقات ورزشی بین‌المللی بزرگ با استفاده از یک ماده یا روش ممنوع را جرم‌انگاری و برای آن مجازات‌های کیفری پیش‌بینی نموده، بلکه برای قربانیان چنین طرح‌هایی جبران خسارت در نظر گرفته است که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۳-۲. جبران خسارات

بخش پنجم قانون رادچنکوف به چگونگی احقاق حق قربانیان برنامه‌های بین‌المللی دوپینگ اختصاص یافته است. نوع جبران خسارتی که این قانون در نظر گرفته است، پرداخت غرامت به قربانیان برنامه‌های بین‌المللی دوپینگ است. متن قانون رادچنکوف در رابطه با تعریف قربانی مسکوت است اما با توجه به بخش 3663 A قسمت (۱۸) مجموعه قوانین ایالات متحده آمریکا، قربانی فردی است که به طور مستقیم و یا غیرمستقیم از چنین طرح‌های متضرر شده است. عنوان این بخش از قانون اخیرالذکر، پرداخت خسارت اجباری به قربانیان برخی جرائم می‌باشد.^۲

۱. برای مثال کشور اتریش؛ بنگرید به:

“Austria to Bring in 10-year Prison Term for Doping”, Fox Sports, November 17, (2009), available at: Fox Sports, last visited July 15, (2026).

2. Mandatory Restitution to Victims of Certain Crimes.

با توجه به آخرین اطلاعات موجود، تاکنون خسارتی به شخصی به عنوان قربانی، ذیل قانون رادچنکوف پرداخت نشده است. اگرچه تعریف قربانیان آنطور که بخش 3663 A قسمت (۱۸) مجموعه قوانین ایالات متحده آمریکا^۱ مقرر شده است، می توان طیف گسترده‌ای از افراد را تحت‌الشعاع قرار دهد، اما نگارندگان بر این باورند که این نوع جبران خسارت عمدتاً برای ورزشکاران و افشاگران پیش‌بینی شده است. در هر صورت باید دید که در آینده نزدیک، این سازوکار به مرحله اجرایی خواهد رسید یا خیر؟ در صورت پرداخت خسارت به قربانیان چنین طرح‌هایی، به نظر پیچیدگی‌های حقوقی زیادی پیش خواهد آمد؛ اول آنکه با توجه به گستردگی تعریف قربانی، باید قربانیان مشخص شوند. همچنین احراز دقیق میزان خسارات دشوار خواهد. ضمناً قانون رادچنکوف نقش ویژه‌ای را برای آژانس مبارزه با دوپینگ ایالات متحده آمریکا قائل شده است که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۴-۲. هماهنگی با آژانس مبارزه با دوپینگ ایالات متحده آمریکا

بخش ششم قانون ضد دوپینگ رادچنکوف به جستار هماهنگی و تبادل اطلاعات با آژانس مبارزه با دوپینگ ایالات متحده آمریکا اختصاص یافته است. در این بخش بر لزوم همکاری لازم نهادهای ذینفع با آژانس مذکور تاکید شده است.

شایسته یادآوری است که در متن این قانون صراحتاً به ماده (۷) کنوانسیون مبارزه با دوپینگ مصوب سازمان یونسکو اشاره شده است که مقرر می‌دارد:

«کشورهای عضو می‌بایست اجرای این کنوانسیون را از طریق هماهنگی‌های داخلی تضمین نمایند. کشورهای عضو در راستای انجام تعهدات خود به موجب این کنوانسیون می‌توانند به سازمان‌های ضد دوپینگ و نیز مراجع و سازمان‌های ورزشی اتکا نمایند.»^۲

وفق این بخش، به استثنای مواردی که توسط قانون منع شده باشند، وزارت دادگستری، سازمان غذا و دارو و سازمان امنیت ملی آمریکا هرگونه اطلاعاتی را که در راستای نقض

1. 18 U.S. Code a 3663 - Order of Restitution.

۱. ماده «۷» کنوانسیون ضد دوپینگ یونسکو.

احتمالی رفتار جرم‌انگاری شده در بخش (۳) این قانون را در اختیار دارند، می‌بایست در اختیار آژانس ضد دوپینگ ایالات متحده آمریکا قرار دهند.^۱ به زعم نگارندگان، تنها ماده‌ای که در این قانون می‌تواند در راستای سیاست‌های جهانی مقابله با دوپینگ اعمال گردد، همین ماده است؛ چرا که همانطور که ماده (۷) کنوانسیون ضد دوپینگ یونسکو تصریح نموده است، هماهنگی میان ارکان ذینفع داخلی در حوزه دوپینگ امری حیاتی می‌باشد.

حال که به برخی از مهمترین مفاد قانون رادچنکوف پرداخته شد، در بخش دوم این نوشتار ضمن تحلیل ماهوی و آثار قانون مزبور بر نظام بین‌المللی مقابله با دوپینگ، به واکنش آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ و کمیته بین‌المللی المپیک نیز پرداخته می‌شود.

گفتار دوم: تحلیل ماهوی قانون رادچنکوف

۱. صلاحیت فراسرزمینی قانون رادچنکوف

در حقوق بین‌الملل عمومی، می‌توان دو رویکرد متفاوت را در خصوص صلاحیت دولت‌ها مشاهده نمود. رویکرد اول به این شکل است که کشورها مجاز هستند صلاحیت خود را به نحوی که صلاح می‌دانند اعمال کنند، مگر اینکه قاعده منع‌کننده‌ای^۲ بر خلاف آن وجود داشته باشد. اما از طرف دیگر رویکردی وجود دارد که دولت‌ها را از اعمال صلاحیت به صلاح‌دید خویش منع می‌کند، مگر اینکه قاعده‌ای مجاز^۳ بر خلاف آن وجود داشته باشد.^۴ به طور کلی می‌توان اذعان نمود که حقوق بین‌الملل در حوزه صلاحیت، ماهیتاً عرفی است.^۵

اولین رویکردی که در مطلب فوق ذکر شد در سال ۱۹۲۷ توسط دیوان دائمی دادگستری بین‌المللی در مورد پرونده لوتوس اتخاذ شد. رویکرد دوم که به نظر می‌رسد با

1. The Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019, SECTION 6.

2. Prohibitive Rule.

3. Permissive Rule.

4. Cedric Ryngaert, *Jurisdiction in International Law*, Second Edition (London: Oxford University Press, 2015) at 29.

5. Austen, Parrish, Cedric Ryngaert, *Handbook on Extraterritoriality in International Law* (Research International Jurisdiction Law, 2023) at 13.

عرف حقوق بین‌الملل در تضاد است، توسط اکثر کشورها و اکثریت دکترین‌ها پذیرفته شده است. بر اساس این رویکرد، دولت‌ها مجاز به اعمال صلاحیت خود نیستند مگر اینکه بتوانند به اصولی مانند صلاحیت سرزمینی، صلاحیت شخصی یا ملاحظات امنیتی تکیه کنند. در حال حاضر مشخص نیست که کدامیک از رویکردهای نامبرده دست برتر را دارد.^۱

شایسته یادآوری است که صلاحیت، بُعد منحصر به فرد حاکمیت است و حاکمیت به معنای توانایی عمومی حقوق دولت می‌باشد.^۲ صلاحیت دولت‌ها در حقوق بین‌الملل را می‌توان به سه نوع تقسیم نمود که عبارتند از: ۱- صلاحیت اجرایی،^۳ ۲- صلاحیت قضایی^۴ و ۳- صلاحیت قانونی.^۵

صلاحیت قضایی مربوط به محاکم و صلاحیت آن محاکم در رابطه با موضوع خاص یا اشخاص است. صلاحیت اجرایی نیز مربوط به واداشتن افراد به منظور تبعیت و یا نیز مجازات به دلیل عدم تبعیت از قانون است. نهایتاً، صلاحیت قانونی همان قدرت ایجاد و اعمال قانون بر افراد و اشیاء است.^۶ با تصویب قانون رادچنکوف، آمریکا به دنبال اعمال صلاحیت قانونی و اجرای آن به طور فراسرزمینی می‌باشد اقدامی که با واکنش‌ها و ایرادات فراوانی روبه‌رو شده است.

لازم به ذکر است که بسیاری از کشورها دوپینگ را جرم‌انگاری نموده‌اند؛ برای مثال فدراسیون روسیه در قانون کیفری خود (در مواد ۲۳۰.۱ و ۲۳۰.۲) مسئولیت کیفری برای فردی که ورزشکار را به منظور دوپینگ ترغیب می‌نماید، پیش‌بینی نموده است.^۷ همچنین

1. Ibid. at 4.

۲. هوشنگ مقتدر، «صلاحیت دولت و انواع آن»، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۲۶، شماره پیاپی ۱۱۹۵، (۱۳۷۰)، ص ۸۳.

3. Executive Jurisdiction.

4. Adjudicatory / Judicial Jurisdiction.

۵. سید یاسر ضیایی، «مبانی نظری فراسرزمینی دولت از منظر حقوق بین‌الملل عمومی»، مجله حقوقی دادگستری، دوره ۷۵، شماره ۷۶، (۱۳۹۰)، ص ۱۲.

6. Anthony J Colangelo, "What is Extraterritorial Jurisdiction", Cornell Law Review, SMU Dedman School of Law Legal Research Paper, Vol. 99, No. 6, (2014), P. 1310.

7. Tikhonova, op. cit., at 345.

دولت آلمان مقرر نموده است که ورزشکارانی که مرتکب دوپینگ می‌شوند، تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.^۱ با این وجود در برخی از کشورها مانند ایران، کماکان به تخلف‌انگاری بسنده کرده و وارد حوزه کیفری نشده‌اند.^۲

بنابراین صرف این موضوع که آمریکا دوپینگ را جرم‌انگاری نموده است، موضوع بحث‌برانگیز و مورد تحقیق نگارندگان نیست، بلکه همانطور که پیشتر بیان گردید، تسری صلاحیت فراسرزمینی قانونی و اجرایی دولت آمریکا در قانون رادچنکوف مورد سوال است. امروزه ادعای صلاحیت برون‌مرزی قوانین دولت ایالات متحده، تعارض جدی بین قوانین مذکور و قوانین سایر کشورها ایجاد کرده است. هنگامی که قوانین برون‌مرزی مورد بررسی قرار می‌گیرند؛ اولین سؤال این است که آیا آثار اعمال برون‌مرزی بر اساس حقوق بین‌الملل قابل قبول است یا خیر؟^۳

جالب توجه است که در متن قانون رادچنکوف به علل و ضرورت اعمال صلاحیت فراسرزمینی اشاره‌ای نشده است. با عنایت به گزارش کمیته تجارت، علم و حمل و نقل^۴ آمریکا، می‌توان نتیجه گرفت دلیل تسری صلاحیت فراسرزمینی عمدتاً ابتکاری عملی در راستای جبران خسارت کامل قربانیان طرح‌های بین‌المللی دوپینگ می‌باشد.^۵ در اصل، قانون رادچنکوف به دولت آمریکا این اجازه را می‌دهد که در صورت آسیب رسیدن به منافع این کشور و با رعایت شرایط بیان شده، به صورت فراسرزمینی افراد دخیل در برنامه‌های دوپینگ را تحت پیگرد قانونی قرار دهد.

همانگونه که خاطر نشان شد در قانون رادچنکوف دو نوع صلاحیت فراسرزمینی قانونی و اجرایی پیش‌بینی شده است. ناگفته پیداست بزرگترین چالشی که این قانون با آن مواجه

1. Ibid.

۲. بهروز جوانمرد و ساجده عبداللهی، «مسئولیت کیفری ورزشکاران در استفاده از داروهای نیروزا در ایران و آلمان»، مجله حقوق پزشکی دوره ۱۶، شماره ۵۷، (۱۴۰۱)، ص ۱۴.

۳. همایون مافی، «تأمیلی بر تحریم‌های اقتصادی آمریکا علیه ایران از منظر بین‌الملل»، پژوهشنامه حقوق و علوم سیاسی، دوره ۱، شماره ۱، (۱۳۸۵)، ص ۴.

4. Senate Commerce, Science, and Transportation.

5. S. Rept. 116-247 - Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019, (Oct. 6, 2024), available at: [https:// www. congress. gov/ congressional- report/ 116th- congress/senate- report/247/1](https://www.congress.gov/congressional-report/116th-congress/senate-report/247/1).

خواهد شد اعمال صلاحیت اجرایی است؛ زیرا به منظور اعمال این نوع صلاحیت، آمریکا نیازمند همکاری با دیگر کشورها خواهد بود. علی‌رغم این موضوع که علت نیازمندی به صلاحیت سرزمینی در این قانون به چشم نمی‌خورد؛ اما مقرر صریحی وجود دارد که بیان می‌دارد جرم مذکور در بخش سه مشمول صلاحیت سرزمینی خواهد بود.^۱ عبارت‌پردازی این مقرر نشان می‌دهد که قانون رادچنکوف فارغ از محل اقامت و تابعیت افراد به طور فراسرزمینی اعمال خواهد شد. برای مثال اگر قانون رادچنکوف قبل از سال ۲۰۱۴ و المپیک سوچی تصویب و همچنین اگر ثابت می‌گردید رئیس جمهوری یا وزیر ورزش فدراسیون روسیه در طرح سازمان یافته دوپینگ روسیه مشارکت داشته‌اند، آن وقت بر اساس این قانون افراد تحت پیگرد قرار گرفته و متعاقباً به پرداخت جریمه محکوم می‌شدند. البته شاید اشاره به این نکته خالی از فایده نباشد که این اولین قانون فراسرزمینی آمریکا نیست و همانطور که بدان اشاره شد آمریکا از اولین کشورهایی محسوب می‌شود که صلاحیت سرزمینی را در قوانین خود لحاظ کرده است.

در اصل ویژگی اصلی نظام مقابله با فساد آمریکا، فراسرزمینی می‌باشد.^۲ در غیاب یک معاهده بین‌المللی که مقررات مربوط به صلاحیت و صلاحیت فراسرزمینی دولت‌ها در حقوق بین‌الملل را تبیین نماید و همچنین نبود چشم‌انداز و افقی روشنی به منظور ایجاد همچنین سندی، جامعه بین‌المللی ناگزیر است که به حقوق بین‌الملل عرفی رجوع نماید.^۳ حتی اگر دستیابی به اجماعی بر روی مجموعه‌ای از قواعد که صلاحیت دولت‌ها را تعریف و محدود می‌کنند همچنان دشوار باشد، این بدان معنا نیست که نمی‌توان برخی از اصول اساسی^۴ را ارائه کرد.

1. The Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019, 21 USC 2402.

2. Parrish, op. cit., at 432.

3. Ibid. at 41.

۳. پرفسور بروناسیما در مقاله خود که در کتابی با سرپرستی پرفسور کرافورد و کاسکنیمی چاپ شده است، گزاره ذیل را در حقوق بین‌الملل صلاحیت شناسایی نموده است: ۱- صلاحیت سرزمینی، ۲- صلاحیت شخصی، ۳- صلاحیت حمایتی و ۴- صلاحیت جهانی.

در همین راستا اولین مورد در میان اصول مذکور این است که صلاحیت اساساً سرزمینی است و صلاحیت فراسرزمینی باید توجیه شود.^۱ به بیان دیگر، دکترین حقوقی می‌پذیرد که هر دولت می‌تواند مقررات داخلی خود را در ورای سرزمین خویش اجرا کند، مشروط بر اینکه بتواند آن را بر اساس یکی از چهار نوع صلاحیت شخصی، سرزمینی، حمایتی (واقعی) و یا جهانی توجیه نماید.^۲ صلاحیت شخصی دولت در واقع نوعی افتدادر حقوقی است که طبق آن هر دولت صلاحیت‌های مدنی و کیفری خود را در مورد اتباعش اعمال می‌نماید، از طرفی دیگر صلاحیت سرزمینی به دولت امکان می‌دهد که اختیارات قانونی خود را در کلیه امور در محدوده سرزمینی خود اعمال نماید.^۳

صلاحیت حمایتی (واقعی) بدان معناست که اعمال صلاحیت را از سوی دولت‌ها می‌توان در مورد جرائمی مشاهده نمود که در خارج از سرزمین آنها و توسط افرادی غیر از اتباع آن ارتکاب می‌یابند؛ اما آثار آنها می‌توانند متوجه دولت شوند.^۴ به‌زعم نگارندگان، با توجه به این موضوع که یکی از پیش‌شرط‌های اعمال قانون رادچنکوف حضور ورزشکاران آمریکایی در مسابقه مورد نظر است، صلاحیت فراسرزمینی اعطا شده قانون بر اساس همین نوع صلاحیت بوده است. به نظر می‌رسد که این گونه فراسرزمینی کردن قوانین داخلی فاقد مشروعیت باشد و رویه سازمان‌های بین‌المللی و قوانین و آرای محاکم داخلی نیز موید همین موضوع نیز می‌باشد.^۵ با عنایت به همین موضوع و همچنین ایجاد اختلال در همکاری بین‌المللی ذیل آژانس جهانی که در ادامه توضیح داده شده است، به‌زعم نگارندگان نیازی به صلاحیت فراسرزمینی دولت آمریکا در حوزه دوپینگ نمی‌باشد و این امر قابل توجیه و تبیین نیست.

شایان توجه است به‌جز کشور آمریکا، هیچ کشوری دوپینگ را به صورت فراسرزمینی جرم‌انگاری ننموده است و اقدام به تحقیقات کیفری در کشورهای دیگر، مستلزم پذیرش،

1. Ibid. at 43.

۲. ابراهیم بیگ‌زاده، *بایسته‌های حقوق بین‌الملل*، چاپ ۱ (تهران: انتشارات میزان، ۱۴۰۳) ص ۲۵۳.

۳. همان، ص ۲۵۴.

۴. همان.

۵. همان، ص ۲۵۵.

رضایت یا مساعدت مقام‌های صلاحیتدار آن کشور می‌باشد.^۱ این امر خود مستلزم تشریفات پیچیده و جداگانه‌ای همچون انعقاد موافقت‌نامه‌های استرداد مجرمین است که به نظر، آورده‌ای جز لطمه به نظام جهانی مقابله با دوپینگ نخواهد داشت.

شایان توجه وافر است که تصویب چنین قانونی برخلاف قوانین داخلی آمریکا نیز تلقی می‌شود. وفق اصل چارمینگ بتسی^۲ اگر تفسیر دیگری وجود داشته باشد که ناقض حقوق بین‌الملل عرفی نشود، یک قانون کنگره هرگز نباید طوری تفسیر شود که با حقوق بین‌الملل عرفی مربوط به صلاحیت دولت‌ها در تضاد باشد؛ در سال ۱۹۸۸، دیوان عالی آمریکا اظهار کرد که این اصل در طول زمانی که توسط دیوان عالی اعمال شده، منحصر به فرد است و دیگر امکان مناقشه‌ای درباره آن وجود ندارد.^۳ به جز صلاحیت فراسرزمینی که در این قانون پیش‌بینی شده است، عمده‌ترین ایرادی که می‌توان بر قانون رادچنکوف وارد کرد، عدم شمول سازمان‌های ورزشی آمریکا است.

۲. استثناء نمودن سازمان‌های ورزشی آمریکایی

همانطور که بیان شد یکی از مهمترین ایرادات وارده بر قانون رادچنکوف عدم شمول ورزش حرفه‌ای و دبیرستانی در آمریکا است. در واقع قانون رادچنکوف ورزشکاران حرفه‌ای و آماتور را در آمریکا از این قانون مستثنی می‌نماید. علی‌رغم تسری صلاحیت فراسرزمینی در این قانون، قانون رادچنکوف شامل ورزشکارانی که در اصلی‌ترین مسابقات آمریکا از قبیل مسابقات اتحادیه ملی بسکتبال، لیگ ملی فوتبال، لیگ ملی هاکی، لیگ حرفه‌ای بیسبال و اتحادیه ملی ورزش دانشگاهی نخواهد بود.^۴

1. Page Abigail, "The Rodchenkov Act: Concerns and Benefits of Criminalizing Doping in International Sports Competitions", Belmont Law Review, Vol. 10, Issue. 2, (2023), at 453.

2. Charming Betsy.

3. <https://www.uscspotlight.com/the-ineffectiveness-of-the-rodchenkov-act>.

4. Robert J. Romano, Sports Litigation Alert, "The Controversial Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019 Passed into Law by the United States Congress", (2021), available at: <https://sportslitigationalert.com/the-controversial-rodchenkov-anti-doping-act-of-2019-passed-into-law-by-the-united-states-congress/>, Last Visited July 22, (2026).

آنچه که باعث مستثنی شدن لیگ‌های آمریکا می‌شود، تعریف ارائه شده از مسابقه بین‌المللی است که همانطور که بیان شد مسابقه‌ای است که تحت شمول آیین‌نامه جهانی باشد؛ اما شایان توجه است که هیچکدام از لیگ‌های فوق‌الذکر از امضاء کنندگان آیین‌نامه جهانی مبارزه با دوپینگ نمی‌باشند. به‌زعم نگارندگان، این موضوع پیامدهای کوتاه‌مدت و بلندمدت بسیاری خواهد داشت. اول اینکه با اصول حقوق بین‌الملل در تضاد است. روشن است که این قانون با چنین مقرره‌ای اصول رفتار برابر^۱ و همچنین عدم تبعیض^۲ را نقض می‌کند. اما از آن مهمتر، پیامد نسبتاً بلندمدت آن است که نه تنها به هدف عالی و نهایی آژانس جهانی ضد دوپینگ کمک نمی‌کند، بلکه باعث کاهش چشمگیر همکاری بین‌المللی در این حوزه خواهد شد. در این صورت، لیگ‌های حرفه‌ای که آیین‌نامه جهانی را امضاء نکرده‌اند، بر همین موضع مصمم خواهند ماند که آیین‌نامه جهانی را امضا نکنند و هیچ زمان تحت شمول مقررات آژانس جهانی و همچنین قانون رادچنکوف قرار نگیرند. فلذا این رویکرد تهدید بسیار جدی برای ایجاد انسجام در نظام مقابله با دوپینگ خواهد بود.

۳. آثار قانون ضد دوپینگ رادچنکوف بر افشاگران

افشاگری دوپینگ یکی از ابزارهای موثر در راستای پیشگیری از دوپینگ محسوب می‌شود.^۳ به نقل از آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ، افشاگری در حوزه دوپینگ به معنی افشای اطلاعات حساس در مورد ورزشکاران و همراهان آنها که ناقض مقررات ضد دوپینگ مصرح در آیین‌نامه بوده‌اند، می‌باشد.^۴

بدون شک برملا شدن رسوایی بزرگ ورزشکاران روس در المپیک سوچی، بدون مساعدت افشاگرانی همچون رادچنکوف امکان پذیر نبود، فلذا در نظام نوین مقابله با

1. Equal Treatment.

2. Non- discrimination.

3. Bondarev Dmitriy et al., "Behaviours and Beliefs Related to Whistleblowing against Doping in Sport: A Cross-National Study", *Frontiers in Psychology*, Vol. 13: 835721, (2022), P. 1 .

4. Ibid.

دوپینگ افرادی که مانند رادچنکوف زندگی خود را به خطر انداخته و از برنامه‌های و نقشه‌های دولت‌ها در راستای دوپینگ دولتی و سازمان یافته پرده برمی دارند نقشی غیرقابل انکار دارند. با عنایت به این موضوع، نهادها و سازمان‌های بین‌المللی و همچنین دولت‌ها می‌بایست درصدد حداکثر حمایت از چنین اشخاصی برآیند. در همین راستا مورد دیگری که در رابطه با قانون ضد دوپینگ رادچنکوف توسط مخالفان آن مورد انتقاد قرار گرفته است تاثیر آن بر افشاگران می‌باشد، چرا که این قانون تاثیر منفی بر افشاگران و توانایی‌های آنها در راستای گزارش و دریافت حمایت کافی خواهد داشت. این قانون، افشاگران را به صلاحیت‌های قانونی متعدد مواجه و موجب این تصور خواهد بود که آنها در ایالات متحده (که مقصد افشاگری همچون رادچنکوف بود)، امنیت نخواهند داشت.

طبق مقرر ۱۰.۷.۱ آیین‌نامه جهانی ضد دوپینگ، محرومیت ورزشکاران یا افرادی که مساعدت قابل توجهی^۱ را در راستای کشف و احراز نقض مقررات آیین‌نامه توسط دیگران ارائه دهند، ممکن است تعلیق یا کاهش پیدا کند و یا کلاً از بین برود.^۲ همچنین در شرح این ماده تصریح شده است که همکاری ورزشکاران، کارکنان آنها و دیگر اشخاصی که اشتباهات خود را پذیرفته و حاضر به همکاری هستند، دارای اهمیت است.^۳

وفق سیاست‌های آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ، اطلاعات افرادی که مساعدت قابل توجهی ارائه دهند، محرمانه خواهند ماند و این موضوع طبیعتاً موجب تشویق این دسته از افراد به منظور مساعدت و همکاری خواهد شد. لازم به ذکر است که در کنار مقرر ۱۰.۷.۱ آیین‌نامه جهانی ضد دوپینگ که پیش‌تر ذکر گردید، در این سند یکی از نقض‌های یازده گانه مقررات ضد دوپینگ به همین موضوع اختصاص یافته است. طبق بند (۱۱) ماده (۲) آیین‌نامه، افرادی که اطلاعات در راستای نقض مقررات گزارش کرده‌اند، بترسانند، تهدید نمایند یا از آنان انتقام گیرند، ناقض مقررات ضد دوپینگ آیین‌نامه شناسایی نموده

1. Substantial Assistance.

2. WADC, 10.7.1.

3. WADC, Comment to Article 10.7.1.

است.^۱ نقض این مقررہ بین دو سال تا محرومیت مادام‌العمر برای شخص در پی خواهد داشت.^۲

با عنایت به مطالب فوق و در نظر گرفتن اقداماتی نظیر ایجاد بستر^۳ speak up آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ در راستای صیانت از افشاکنندگان، اجرای قانون رادچنکوف که هیچ مقررہ در راستای حفاظت از افشاکنندگان در آن دیده نمی‌شود، ممکن است با فعالیت‌ها و اقدامات آژانس جهانی ضد دوپینگ در تضاد باشد؛ چرا که بدیهی است با جرم‌انگاری عمل مساعدت و نقش داشتن در طرح‌های دوپینگ، افشاکنندگان از بیم بازداشت یا پرداخت جریمه، از چنین اقدام‌هایی منصرف شده و این موضوع با اهداف و سیاست‌های کنونی آژانس جهانی در تضاد می‌باشد. از همین‌رو سازمان‌های بین‌المللی از قبیل آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ و کمیته بین‌المللی المپیک و همچنین دولت روسیه به این موضوع واکنش نشان دادند.

۴. ایرادات وارد بر قانون رادچنکوف از سوی دولت‌ها و نهادهای ذینفع

۴-۱. واکنش آژانس جهانی ضد دوپینگ

بدون تردید مهمترین نهاد در نظام مقابله با دوپینگ در جهان، آژانس جهانی می‌باشد. هدف اصلی و نهایی آژانس، یکدست‌سازی مقررات در حوزه مقابله با دوپینگ می‌باشد. مهمترین اهداف آژانس جهانی را می‌توان به موارد ذیل خلاصه نمود: ارتقا و هماهنگ‌سازی سیاست‌های مقابله با دوپینگ؛ تقویت اصول اخلاقی به منظور حمایت از ورزش‌کاری از دوپینگ و حفاظت از سلامت ورزشکاران؛ تدوین و به‌روزرسانی سالانه فهرست مواد و روش‌های ممنوعه؛ حمایت از هماهنگی برنامه‌های نمونه‌گیری خارج از

1. WADC, Article 2.11.

2. WADC, Article 10.3.6.

۸۷ بستر Speak Up به ورزشکاران، پرسنل پشتیبانی آن‌ها و همه افراد دیگری که ممکن است اطلاعاتی به منظور اشتراک گذاشتن در مورد نقض احتمالی قانون ضد دوپینگ داشته باشند، اجازه می‌دهد در صورت تمایل، اطلاعات مربوط را به شیوه‌ای محرمانه در اختیار آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ قرار دهند. Speak Up همچنین این امکان را برای ارائه گزارش عدم تبعیت احتمالی توسط یک سازمان ضد دوپینگ یا هر اقدامی که نظام مقابله با دوپینگ را تضعیف نماید، فراهم نموده است.

مسابقه؛ توسعه و یکدست‌سازی روش علمی به منظور نمونه‌گیری؛ ارتقای انسجام مقررات، رویه‌های انضباطی و محرومیت‌ها؛ توسعه برنامه‌های آموزشی و ارتقا و هماهنگی تحقیقات در زمینه دوپینگ.^۱

پیرو تصویب قانون رادچنکوف در سنای آمریکا، آژانس جهانی ضمن ابراز رضایت از قانونگذاری در راستای مقابله با دوپینگ، نگرانی خود را نسبت به تأثیرات ناخواسته قانون ضد دوپینگ رادچنکوف که ناشی از صلاحیت فراسرزمینی آن می‌شوند، ابراز نمود. در همین راستا آژانس بر این باور است که این نوع قانونگذاری منجر به تصویب قوانین مشابه توسط سایر کشورها خواهد شد و در نتیجه شهروندان و نهادهای ورزشی آمریکا را مشمول صلاحیت فراسرزمینی و مجازات‌های مشابهی می‌سازد که بسیاری از آنها ممکن است ماهیت سیاسی داشته باشند و یا برای تبعیض علیه ملیت‌های خاص اعمال شوند که در نهایت این موضوع لطمات بسیار بزرگی به نظام مقابله با دوپینگ فعلی وارد خواهد کرد.^۲

مسئله دیگری که توسط آژانس جهانی مورد اشاره قرار گرفت و در رابطه با آن ابراز نگرانی نمود، موضوع عدم شمول ورزش‌های حرفه‌ای و دانشگاهی آمریکایی است. در همین راستا، رییس آژانس جهانی طی بیانه‌ای اعلام نمود:

«ما به سایر شرکایمان در سراسر جهان می‌پیوندیم تا جویا شویم چرا این قانون ایالات متحده، که مدعی حمایت از ورزشکاران و دارای صلاحیت فراسرزمینی است، به‌طور خاص لیگ‌های حرفه‌ای و دانشگاهی بسیار محبوب و تأثیرگذار را شامل نشده است. این لیگ‌ها در ابتدا در قانون گنجانده شده بودند اما متعاقباً بدون توضیح حذف شدند. حال پرسش این است، اگر این قانون برای ورزش آمریکا به اندازه کافی خوب نیست، چرا به بقیه جهان تحمیل می‌شود؟»^۳

1. David R. Mottram, *Drug in Sport*, 5th Edition (London: Routledge, 2010) at 55.
2. World Anti-Doping Agency, "WADA statement on U.S. Senate's Passing of the Rodchenkov Anti-Doping Act", (2020), available at: WADA, <https://www.wada-ama.org/en/news/wada-statement-us-senates-passing-rodchenkov-anti-doping-act>, Last Visited July 15, (2026).
3. Steve Keating, Reuters, "IOC and WADA Question Why U.S. Sport Exempt from Rodchenkov Act", (2020), available at: Reuters, <https://www.reuters.com/sports/ioc->

به‌زعم نگارندگان، موضع آژانس جهانی منطقی به نظر می‌آید؛ زیرا همانطور که بیان شد این قانون در بلندمدت می‌تواند باعث تضعیف جایگاه و نقش آژانس جهانی در دنیای ورزش شود.

همچنین به نظر می‌رسد که نظام مقابله با دوپینگ علی‌رغم تمام کاستی‌ها و ضعف‌های موجود، از علمکرد نسبتاً قابل قبولی برخوردار است. در حال حاضر بیش از دویست کشور و نزدیک به ۷۰۰ سازمان ورزشی، کنوانسیون بین‌المللی یونسکو علیه دوپینگ یا آیین‌نامه جهانی را امضا نموده‌اند. این موضوع حاکی از آن است که نظام کنونی مقابله با دوپینگ در سطح جهانی از مقبولیت عامی برخوردار است که متولی اصلی آن هم بدون تردید آژانس جهانی می‌باشد.^۱ اما دولت آمریکا با این اقدام و جرم‌انگاری فراسرزمینی بر اساس قوانین داخلی خود هماهنگی و انسجام بین‌المللی که ضروری‌ترین مولفه دستیابی به ورزش پاک است را از بین خواهد برد. این اقدام آمریکا ممکن است سایر کشورها را به اقدامات مشابه‌ای وادار کند که در این صورت آثار نامطلوبی برای نظام مقابله با دوپینگ خواهد داشت. گفتنی است که یکی از راهکارهای پیشنهادی به منظور واکنش به تصویب قانون رادچنکوف توسط آمریکا، ارجاع این قانون به کمیته بررسی عدم سازگاری است.

کمیته بررسی سازگاری یک کمیته دائمی مستقل در چارچوب آژانس جهانی است که مسئول بررسی اطلاعات مربوط به انطباق و ارائه توصیه‌هایی به کمیته اجرایی آژانس می‌باشد. از سال ۲۰۰۷ تا سال ۲۰۱۴ نظارت بر امضاء کنندگان آیین‌نامه صرفاً ناظر بر تصویب آیین‌نامه توسط نهادهای ورزشی است. در سال ۲۰۱۵، برنامه منسجم‌تر و قوی‌تری را به منظور نظارت بر سازگاری و تبعیت ارائه نمود. این برنامه نه تنها از اتخاذ مقررات آیین‌نامه اطمینان حاصل می‌کند، بلکه به دنبال تضمین آن است که امضاء کنندگان برنامه - های ضد دوپینگ آژانس را نیز اجرا نمایند.^۲ به منظور رسیدن به این هدف مهم، دو رکن

wada-question-why-us-sport-exempt-rodchenkov-act-2020-11-17/, Last Visited July 15, (2026).

1. WADA's Comments on H.R. 835, The Anti-Doping Act of 2019 S. 259, The Rodchenkov Anti-Doping Act of 201. at 1.

2. Nafziger, A. R & James, "Handbook on International Sports Law", 2nd Edition, Research Handbooks in International Law Series, (Canada: 2022), at 73

مجزا در آژانس پیش‌بینی شده است: گروه اقدام فوری سازگاری^۱ و کمیته بررسی سازگاری.^۲

گروه اقدام فوری سازگاری بر انطباق رسمی و عملیاتی امضاء کنندگان نظارت می‌کند و از کارکنان کلیدی بخش‌های مربوطه آژانس جهانی تشکیل شده است.^۳ در صورتی که پیشنهادات اصلاحی گروه اقدام فوری در زمانبندی تعیین شده توسط امضاکننده‌ی ناسازگار اتخاذ نشود، موضوع به کمیته بررسی سازگاری ارجاع می‌شود.^۴

یکی از پیشنهاداتی که مطرح شده است ارجاع وضعیت آژانس مبارزه با دوپینگ آمریکا به کمیته بررسی سازگاری است؛ چنانچه این کمیته عدم تطابق قانون مطمح را اعلام نماید، می‌تواند تبعاتی از جمله محرومیت از میزبانی المپیک را برای آمریکا در پی داشته باشد. به‌طور کلی انتقادات و نگرانی‌های آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ که نگارندگان نیز با آنها موافق هستند را می‌توان به شرح زیر خلاصه نمود:

۱- تضعیف و تخریب نظام جهانی مبارزه با دوپینگ که توسط ۱۹۰ کشور بواسطه تصویب کنوانسیون مبارزه با دوپینگ مصوب یونسکو (۲۰۰۵) به رسمیت شناخته شده است؛

۲- اختلال در نظام مبارزه با دوپینگ که توسط آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ و از طریق آیین‌نامه جهانی شکل گرفته است؛

۳- لطمه به همکاری‌های بین‌المللی که برای نظام بین‌المللی مقابله با دوپینگ امری حیاتی است؛

۴- ایجاد قوانین و صلاحیت‌هایی که ممکن است در آینده با یکدیگر همپوشانی داشته باشند.

به‌جز آژانس، کمیته بین‌المللی المپیک نیز از بدو قانون رد‌اچنکوف، واکنش‌هایی نشان داده است که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

1. Compliance Taskforce.

2. Compliance Review Committee.

3. Ibid.

4. <https://www.wada-ama.org>, Last Visited, October 6, (2024).

۲-۴. واکنش کمیته بین‌المللی المپیک

کمیته بین‌المللی که تقریباً می‌توان ادعا نمود مهمترین نهاد ورزشی جهان است نیز نسبت به تصویب قانون رادچنکوف واکنش نشان داده است. بزرگترین انتقادی که نسبت به این موضوع توسط کمیته بین‌المللی المپیک مطرح گردیده است، عدم شمول ورزش‌های آمریکایی می‌باشد. در پاسخ به این ادعا، آژانس مبارزه با دوپینگ ایالات متحده اظهار کرد که نیاز به شمول ورزش‌های آمریکایی نیست چرا که این ورزش‌ها از قبل تحت شمول قوانین موجود در آمریکا هستند.^۱ لازم به ذکر است که حدوداً ۹۰ درصد از ورزشکاران آمریکایی تحت شمول مقررات آژانس جهانی نمی‌باشند.^۲

با این حال کمیته بین‌المللی این موضوع که قانون رادچنکوف تمرکز و توجه ویژه‌ای بر همراهان ورزشکاران داشته است را کاملاً منطبق با سیاست‌های کمیته بین‌المللی المپیک دانسته است.^۳ به‌طور کلی نسبت به دیگر سازمان‌های بین‌المللی، کمیته بین‌المللی نسبتاً واکنش مثبتی (با لحاظ موارد ذکر شده) از خود نشان داده است. با این حال، کمیته بین‌المللی المپیک بر این باور است که رویکرد قضایی^۴ نسبت به پرونده‌های دوپینگ به جای اینکه از طریق اعطا به مرجع قضایی یک دولت اعمال شود، می‌بایست به نحوی منسجم و جهانی اجرا شود.^۵ همانگونه که به کرات مورد اشاره قرار گرفت، کمیته بین‌المللی المپیک نیز بر این باور است که اینگونه اقدامات نهایتاً منجر به تضعیف همکاری‌های بین‌المللی در راستای مبارزه با دوپینگ خواهد شد.

1. Reuters, ESPN, "IOC and WADA question why U.S. sport exempt from Rodchenkov Act", (2020), available at: ESPN, https://www.espn.com/olympics/story/_/id/30340685/ioc-wada-question-why-us-sport-exempt-rodchenkov-act, Last Visited July 15, 2026.

2. WADA Statement on the U.S. Office of National Drug Control Policy Report to Congress, World Anti-Doping Agency (May 17, 2021).

3. International Olympic Committee, "IOC statement on the Rodchenkov Act," (2020), available at: Olympics.com, <https://olympics.com/en/news/ioc-statement-on-the-rodchenkov-act>, last visited July 15, (2026).

4. Prosecution Approach.

5. IOC Statement on the Rodchenkov Act, INT'L Olympic Comm. (Mar. 12, 2020).

۵. اجرای قانون رادچنکوف

علی‌رغم توجه رسانه‌ای بسیار زیادی که به این قانون شده است، کماکان رویه‌ای مشخص در این زمینه وجود ندارد. با این حال با توجه به اخبار، اولین موردی که وفق قانون رادچنکوف مورد رسیدگی قرار گرفته است به سال ۲۰۲۲ بر می‌گردد. *اریک لیرا* اولین شخصی است که بر اساس قانون رادچنکوف تحت پیگرد قانونی قرار گرفته است. *اریک لیرا* متهم شده است که پیش از بازی‌های المپیک توکیو به چندین ورزشکار المپیک هورمون رشد داده و بدین ترتیب، قوانین ضد دوپینگ را نقض کرده است.^۱

اریک لیرا که خود را یک پزشک «کیادرمانگر» توصیف می‌کند، روز دوشنبه ۸ می ۲۰۲۳ توسط نظام قضایی آمریکا متهم به نقض قانون ضد دوپینگ رادچنکوف شد. او به ارائه محصولات دوپینگ به چندین ورزشکار در بازی‌های ۲۰۲۰ توکیو از جمله دوندۀ نیجریه‌ای، *بلسینگ اوکاگبار*، اعتراف کرده است. حکم او بعداً مشخص خواهد شد اما قاعدتاً و با توجه با مفاد قانون رادچنکوف، شاید وی به حداکثر ۱۰ سال حبس محکوم شود.

دادخواست فدرال محرمانه علیه *اریک لیرا* در دادگاه جنوبی نیویورک مطرح شده و همانطور که گفته شد نخستین کاربرد عملی قانون رادچنکوف است. محور اتهامات عبارتند از: تأمین و توزیع داروهای نیروزا برای ورزشکاران المپیک در آستانه بازی‌های توکیو ۲۰۲۰ (تابستان ۲۰۲۱) آن هم به صورت بدون نسخه و با بسته‌بندی‌های غیرمجاز.^۲ نکته جالب توجه در این دادخواست آن است که در تعریف مواد ممنوعه، به کنوانسیون مبارزه با دوپینگ یونسکو استناد شده و بر همین اساس، مواد نیروزایی که *لیرا* در اختیار ورزشکاران قرار داده ممنوع تلقی شده‌اند.^۳

1. Sport Resolutions, "First person charged under the Rodchenkov Anti-Doping Act", (2022), available at: Sport Resolutions, [https:// www. sportresolutions. com/ news/first-person-charged-under-the-rodchenkov-anti-doping-act](https://www.sportresolutions.com/news/first-person-charged-under-the-rodchenkov-anti-doping-act), last visited July 15, (2026).

2. Sealed Complaint, United States v. *Lira*, No. 1:22-mj-00006 (S.D.N.Y. Jan. 12, 2022), approved by Assistant U.S. Attorneys Andrew C. Adams & Sarah Mortazavi, Before Hon. Sarah Netburn, U.S. Magistrate Judge.

3. Ibid. para 8.

برای اثبات این ادعاها، به سه دسته سند استناد شده است: الف- مکاتبات واتس‌آپ میان اریک لیرا و ورزشکاران که شامل سفارش مواد، پرداخت وجه و نحوه مصرف آنهاست؛ ب- کشف بسته‌هایی از داروهای «سرنديپ سوماتروپین»^۱، «هیوماتروپ»^۲ و «آلوریتین»^۳ در محل سکونت و پ- انبار متهم و نتیجه مثبت آزمایش دوپینگ ورزشکار اصلی در تاریخ ۲۸ تیر ۱۴۰۰ و تعلیق وی از حضور در رقابت‌های المپیک.^۴ در انتهای این دادخواست مأمور تحقیق درخواست می‌کند که قرار بازداشتی برای اریک لیرا، متهم این پرونده، صادر گردد و وی دستگیر شده و حسب مورد، بازداشت یا با قرار وثیقه آزاد شود.^۵ این پرونده دو نکته اصلی را در بردارد؛ اول آنکه علی‌رغم اینکه در خصوص این موضوع در شکواییه پلیس فدرال آمریکا به قانون رادچنکوف اشاره شده است، اما از آنجایی اریک لیرا فردی آمریکایی است جنبه اجرای فراسرزمینی این قانون نمی‌تواند مورد بررسی قرار گیرد و دوم آنکه این پرونده اثبات می‌کند که قانون رادچنکوف صرفاً یک واکنش سیاسی یا به عبارت دیگر تهدید تقنینی نیست، بلکه قانونی است که در حال حاضر توسط نهادهای ایالات متحده مورد استناد قرار می‌گیرد.

قضیه دیگری که در حال حاضر بسیار اهمیت پیدا کرده و سبب ایجاد تنش میان دولت‌های چین و آمریکا نیز شده است؛ پرونده مربوط به شناگران چینی است. در اصل، دولت آمریکا برنت نوییکی، مدیر اجرایی ورزش‌های آبی جهان، را احضار نموده است. دلیل این احضار پرسش و تحقیق در رابطه با عدم محرومیت ۲۳ شناگر چینی پس از مثبت شدن آزمایش دوپینگ این شناگران است. به همین دلیل آژانس جهانی دوپینگ تحت انتقادات و فشارهای فزاینده‌ای قرار گرفته است تا پاسخی در مورد چگونگی عدم مجازات

1. Xerendip Somatropina.

2. Humatrope.

3. Alveritin.

4. Ibid. Paras 10 and 12.

5. Ibid. Para 15.

و محرومیت این شناگران که برخی از آنها در المپیک توکیو مدال طلا کسب کرده بودند، ارائه دهد.^۱

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

به‌زعم نگارندگان و البته بسیاری از کارشناسان این حوزه، در حال حاضر بسیار زود است که اجرا و آثار قانون رادچنکوف را مورد کنکاش قرار داد. با این حال با عنایت به موارد فوق می‌توان نتیجه گرفت قانون رادچنکوف در آینده گریبان‌گیر برخی از اشخاص غیرآمریکایی نیز خواهد شد و باید دید واکنش دولت‌های متبوع و جامعه ورزشی جهانی به آن چه خواهد بود. یکی از اهداف اصلی شکل‌گیری آژانس جهانی، شفاف‌سازی و همچنین افزایش کارایی و اثربخشی نظام مقابله با دوپینگ در سطوح ملی، منطقه‌ای و جهانی است و بدون شک، اقدامات یکجانبه‌ای همچون تصویب قانون رادچنکوف باعث لطمه به سال‌ها تلاش به منظور ایجاد نظام حقوق بین‌المللی مقابله با دوپینگ خواهد شد. ایرادات و انتقاداتی که در رابطه با قانون رادچنکوف می‌توان وارد دانست و در این نوشتار نیز به آنها پرداخته شد به شرح زیر خلاصه می‌گردند:

- ۱- اعطا صلاحیت فراسرزمینی به دولت ایالات متحده آمریکا که در کوتاه و بلندمدت اثرات سویی بر نظام مقابله با دوپینگ خواهد داشت؛
- ۲- لطمه به افشاگران احتمالی؛
- ۳- عدم شمول ورزش‌های حرفه‌ای و دبیرستانی ایالات متحده آمریکا؛
- ۴- لطمه وارد کردن به نظام ایجاد شده توسط آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ؛
- ۵- ترغیب سایر کشورها به تصویب قوانین مشابه.

در جهان معاصر دولت‌ها از طریق کنوانسیون مبارزه با دوپینگ یونسکو متعهد و مکلف به مقابله با دوپینگ شده‌اند و سازمان‌ها و نهادهای ورزشی از طریق آیین‌نامه مقابله با دوپینگ می‌بایست با دوپینگ مبارزه نمایند. از همین‌رو به نظر می‌رسد که نظام حقوقی

1. Steve Keating, Reuters, "U.S. Investigating Chinese Swimmers Doping Case", (2024), available at: <https://www.reuters.com/sports/us-investigating-chinese-swimmer-doping-case-2024-07-05/>, last visited July 15, 2026.

بین‌المللی از لحاظ هنجاری و مقررہ گذاری مخصوصاً پس از رسوایی دوپینگ سوچی به تکامل کافی رسیده است و در حال حاضر بهتر است بر اجرا و اعمال مطلوب مقررات موجود بسنده کرد.

با عنایت به مطالب معنونه، قانون رادچنکوف که نوعی اقدام یکجانبه در حقوق بین‌الملل محسوب می‌شود؛ در راستای اهداف آژانس یا کمیته بین‌المللی المپیک پدید نیامده است. این سند در صورت اجرا، ناقض حاکمیت و اصل صلاحیت دولت‌ها خواهد بود و کشورهای چین و روسیه به این موضوع خوش‌بین نبوده و واکنش نشان داده‌اند و این امکان وجود دارد که از معاهدات بین‌المللی موجود خارج شوند و یا دست به اقدام متقابل بزنند.

شایسته یادآوری است که جمهوری اسلامی ایران نیز می‌بایست به صورت دیپلماتیک به این اقدام یکجانبه آمریکا واکنش نشان دهد و اعتراض خود را بیان نماید. تاکنون هیچ‌گونه اقدامی توسط کشورمان در واکنش به تصویب این قانون صورت نگرفته است؛ کما اینکه بسیاری از دولت‌ها مانند دولت فرانسه به این قانون واکنش نشان داده و اعتراض نموده‌اند. در همین راستا رییس آژانس ضد دوپینگ فرانسه اظهار نموده است که مبارزه با دوپینگ میسر و موفقیت‌آمیز نیست مگر در قالب همکاری‌های بین‌المللی.^۱ اقدام دیگری که نیز می‌تواند صورت پذیرد، ابتکاری با ضمانت اجرا توسط آژانس جهانی است. در همین راستا جالب توجه است هر کشوری که بخواهد در یک رویداد ورزشی بین‌المللی شرکت کند و یا به میزبانی از آن پردازد، باید قوانین ضد دوپینگ را رعایت کند. در این راستا پیشنهاد می‌شود که آژانس جهانی، آژانس مبارزه با دوپینگ آمریکا را به دلیل تصویب چنین قانونی توسط دولت آمریکا، ناسازگار^۲ اعلام نماید. سازوکار چگونگی اعلام عدم سازگاری نیز در کمیته بررسی سازگاری پیش‌بینی شده است که به همین خاطر این موضوع باید به کمیته مذکور ارجاع شود. در صورتی که کمیته ملی المپیک آمریکا

1. AFLD, "Statement by French Anti-Doping Agency (AFLD) President Dominique Laurent in Support of Multilateralism in Anti-doping", (2020), available at: <https://www.afld.fr/declaration-de-la-presidente-de-lafd-dominique-laurent-en-faveur-du-multilateralisme-dans-lantidopage/>, last visited July 22, 2026.

2. Non-compliant.

ناسازگار اعلام شود؛ این امکان وجود دارد که آمریکا میزبانی المپیک ۲۰۳۸ و المپیک زمستانی ۲۰۳۴ را نیز از دست بدهد^۱ که به نظر این موضوع اهرم مناسبی است تا آمریکا از ادامه اجرای این قانون خودداری نماید.

در سال‌های اخیر، روند مبارزه با دوپینگ در عرصه ورزش فراتر از نهادهای انضباطی ورزشی مانند آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ و دیوان داور ورزش گسترش یافته است. ورود دادگاه‌های فدرال به این عرصه و تصویب قوانینی همچون قانون رادچنکوف که مسئولیت‌های کیفری جدیدی برای افراد پشت‌صحنه دوپینگ، از جمله پزشکان و تأمین‌کنندگان مواد ممنوعه، ایجاد کرده است، نشانگر تحولی مهم در واکنش به بحران دوپینگ در سطح بین‌المللی است. با وجود این، این رویکرد جدید به مبارزه با دوپینگ، همانطور که بیان شد، قابل نقد است. نخست آنکه، هرچند گسترش مسئولیت کیفری می‌تواند به عنوان ابزاری مؤثر برای مقابله با دوپینگ سازمان‌یافته تلقی شود، اما این تغییر در نظام‌های قانونی ممکن است باعث پیچیدگی‌های بیشتر و تداخل با نظام‌های انضباطی ورزشی شود. از یک سو اقداماتی که در دادگاه‌های فدرال علیه مقامات یا پزشکان صورت می‌گیرد، ممکن است استقلال و خودمختاری نهادهای ورزشی را که بر اساس اصول خود تنظیمی بنا شده‌اند، تهدید کند. این موضوع سؤالاتی را در مورد تعارض صلاحیت و اصول عدالت ورزشی مطرح می‌کند. دوم آنکه این رویکرد جدید می‌تواند به افزایش فشار بر ورزشکاران و نهادهای ورزشی بینجامد. در حالی که فرض بر این است قوانین کیفری جدید موجب پیشگیری از تخلفات و تقویت شفافیت می‌شود، ممکن است پیامدهای جانبی آن مانند افزایش شکایات و فشارهای حقوقی، به چالش کشیدن رسیدگی‌های منصفانه و سریع به پرونده‌های دوپینگ منتهی گردد. همچنین مشکلات عملی در اجرای این قوانین، به ویژه در زمینه پیگیری کیفری بین‌المللی از جمله چالش‌های هماهنگی و انطباق حقوقی نباید نادیده گرفته شود.

1. Reuters, "U.S. Risk Losing Both 2028, 2034 Olympics, Says Pound", (2024), available at: <https://www.reuters.com/sports/olympics/us-risk-losing-both-2028-2034-olympics-says-pound-2024-07-16/>, last visited July 22, 2026.

به زعم نگارندگان، بدون تردید نقش دولت‌ها در مبارزه با دوپینگ می‌بایست پررنگ‌تر شود. دولت‌ها وفق کنوانسیون یونسکو مکلف به اجرای تعهدات بین‌المللی خود هستند. اهمیت این موضوع چنان است که در سمپوزیوم آژانس جهانی در سال ۲۰۲۲ طرحی به منظور ایجاد سازوکار داوری موقتی به منظور احراز مسئولیت دولت ناشی از عدم اجرای تعهدات خود در زمینه مقابله با دوپینگ نیز مطرح شد.^۱ چنانچه این قبیل طرح‌ها به مرحله اجرایی برسند، بدون تردید می‌توانند مفید واقع شوند؛ چرا که آژانس بارها بیان کرده است نوع همکاری در راستای مقابله با دوپینگ باید از جنس همکاری بین‌المللی باشد و اقداماتی همچون اقدام آمریکا دقیقاً بالعکس این دسته از اقدامات است.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Mehryar Dashab

<https://orcid.org/0000-0002-3292-8351>

Sepehr Saremi

<https://orcid.org/0009-0009-4918-0958>

منابع

کتاب

- بیگزاد، ابراهیم، *بایسته‌های حقوق بین‌الملل*، چاپ ۱ (تهران: انتشارات میزان، ۱۴۰۳).

مقاله‌ها

- جوانمرد، بهروز، عبداللهی، ساجده، «مسئولیت کیفری ورزشکاران در استفاده از داروهای نیروزا در ایران و آلمان»، *مجله علمی پژوهشی حقوق پزشکی*، دوره ۱۶، شماره ۵۷، (۱۴۰۱).

1. David Pavot, "Pathways to Greater Government Accountability for Breaches of Their Obligations in Relation to Doping in Sport: A Legal Analysis", *Anti-Doping Science and Integrity in Sport*, Vol. 5, (2023), at 5.

- ضیایی، سید یاسر، «مبانی نظری فراسرزمینی دولت از منظر حقوق بین‌الملل عمومی»، مجله حقوقی دادگستری، دوره ۷۵، شماره ۷۶، (۱۳۹۰).
- مقتدر، هوشنگ، «صلاحیت دولت و انواع آن»، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۲۶، شماره پیاپی ۱۱۹۵، (۱۳۷۰).
- مافی، همایون، «تاملی بر تحریم‌های اقتصادی آمریکا علیه ایران از منظور بین‌الملل»، پژوهشنامه حقوق و علوم سیاسی، شماره ۱، (۱۳۸۵).

References

Books

- David, P., *A Guide to the World Anti-Doping Code* (Cambridge: Cambridge University Press, 2017).
- Mottram, D., *Drugs in Sport* (London: Routledge, 2010).
- Nafziger, J. A. R., *Handbook on International Sports Law*, 2nd Edition (Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2022).
- Parrish, A & Ryngaert, C., *Handbook on Extraterritoriality in International Law* (Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2023).
- Rodchenkov, G., *The Rodchenkov Affair: How I Brought Down Russia's Secret Doping Empire* (London: WH Allen, 2020).
- Ryngaert, C., *Jurisdiction in International Law* (Oxford: Oxford University Press, 2015).
- Van der Sloot, B., Paun, M & Leenes, R., *Athletes' Human Rights and the Fight Against Doping: A Study of the European Legal Framework* (The Hague: T.M.C. Asser Press / Springer, 2020).

Articles

- Birren, Genevieve, “The Rodchenkov Anti-Doping Act: The United States' Response to the Russian Doping Scandal”, *Marquette Sports Law Review*, Vol. 32, No. 1, (2021).
- Bondarev, Dmitriy et al., “Behaviours and Beliefs Related to Whistleblowing against Doping in Sport: A Cross-National Study”, *Frontiers in Psychology*, Vol. 13, (2022), <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.835721>.
- Colangelo, Anthony, “What is Extraterritorial Jurisdiction”, *SMU Dedman School of Law Legal Research Paper*, Vol. 99, No. 6, (2014).
- Page, Abigail, “The Rodchenkov Act: Concerns and Benefits of Criminalizing Doping in International Sports Competitions”, *Belmont Law Review*, Vol. 10, No. 2, (2023).
- Pavot, David, “Pathways to Greater Government Accountability for Breaches of Their Obligations in Relation to Doping in Sport: A Legal Analysis”, *Anti-Doping Science and Integrity in Sport*, Vol. 5, (2023), doi: 10.3389/fspor.2023.1129390.
- Platonov, Vladimir, “Doping in Olympic Sport: Signs of the Crisis and Ways to Overcome It”, *Pedagogics, Psychology, Medical-Biological Problems of Physical Training and Sports, National University of Physical Education and Sports of Ukraine*, Vol. 20, No. 6, (2016).
- Tikhonova, V. V. & Mokhov, “Extraterritoriality of the Rodchenkov Anti-Doping Act and Its Impact on the Anti-Doping Regulatory System”, *Kutafin Law Review*, Vol. 10, No. 2, (2023), <https://doi.org/10.17803/2713-0533.2023.2.24.344-366>.

Documents

- International Olympic Committee, “IOC Statement on the Rodchenkov Act”, International Olympic Committee, (Mar. 12, 2020).

- Committee on the Judiciary, Report of the Committee on the Judiciary, The Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019.
- McLaren, Richard H., “The Independent Person Report”, World Anti-Doping Agency (WADA), (July 18, 2016).
- McLaren, Richard H., “The Independent Person 2nd Report”, World Anti-Doping Agency (WADA), (Dec. 9, 2016).
- International Human Rights Center of Loyola Law School, “Communication on Behalf of Yulia Stepanova and Vitaly Stepanova v. Russian Federation, Human Rights Committee”, (2021).
- The Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019.
- The Russian Doping Scandal: Protecting Whistleblowers and Combating Fraud in Sports, 115th Congress 3, (2018).
- World Anti-Doping Agency, “WADA Statement on the U.S. Office of National Drug Control Policy Report to Congress”, World Anti-Doping Agency, (May 17, 2021).
- World Anti-Doping Agency, “WADA’s Comments on H.R. 835, The Anti-Doping Act of 2019 S. 259, The Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019”.

In Persian

Book

- Beigzadeh, Ebrahim, *Essentials of International Law*, 1st Edition (Tehran: Mizan Publications, 2024). [In Persian]

Articles

- Javanmard, Behrooz & Sajedeh Abdollahi, "Criminal Liability of Athletes for Using Performance-Enhancing Drugs in Iran and Germany", Medical Law Research Journal, Vol. 16, No. 57, (2022). [In Persian]
- Ziaee, Seyed Yaser, "Theoretical Basis of Extraterritorial Jurisdiction of State in Public International Law Perspective", Judiciary Law Journal, Vol. 75, No. 76, (2011). [In Persian]
- Moqtadar, Houshang, "State Jurisdiction and Its Types", Faculty of Law and Political Science Journal, Vol. 26, No. 26, (1991). [In Persian]
- Mafi, Homayoun, "A Reflection on U.S. Economic Sanctions Against Iran from an International Law Perspective", Legal and Political Science Research Journal, Vol. 1, No. 1, (2006). [In Persian]

استناد به این مقاله: داشاب، مهريار و صارمی، سپهر، «تأملي بر قانون ضد دوپینگ رادچنکوف»، پژوهش حقوق عمومی، دوره ۲۸، شماره ۹۱، (۱۴۰۵)، ۶۸-۲۹.

Doi: 10.22054/QJPL.2025.82322.3044

The Quarterly Journal of Public Law Research is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License